

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

23 NOVEMBER 2007

Wetsvoorstel tot uitbreiding van de cumulatie van het beroepsinkomen van de persoon met een handicap en de integratietegemoetkoming

(Ingediend door mevrouw Christiane Vienne en Sfia Bouarfa)

TOELICHTING

Idealiter zouden de activiteitsgraad, de werkgelegenheidsgraad en de werkloosheidsgraad van mensen met een handicap vergelijkbaar moeten zijn met die van de niet-gehandicapten. Om niet te discrimineren moeten dezelfde doelstellingen inzake arbeidsparticipatie worden nagestreefd. Men moet er dus werk van maken de kloof tussen de werkgelegenheidsgraad van de mensen met een handicap en die van de validen te verkleinen.

Werken en iedere maand een loon krijgen als tegenprestatie voor een geleverde inspanning en zoals iedere andere burger een sociaal, liefdes- en gezinsleven leiden, is voor mensen met een handicap immers meer dan een wens: het is een recht, en voor de overheid en de samenleving is het een echte uitdaging.

Als men er bovendien van uitgaat dat de arbeidsmarkt en dus de onderneming een sociale rol moeten spelen, dan gaat het daarbij ten dele om de inschakeling van allen en dus ook van de mensen met een handicap in de samenleving. Het is zeker niet de bedoeling zichzelf een goed of een slecht geweten te geven. Buiten de doelstellingen zoals productiviteit, het welslagen en het genereren van rijkdom heeft de onderneming echter ook een fundamenteel sociaal doel dat ze in acht moet nemen.

Voorts is de beroepsactiviteit voor de persoon met een handicap ontegenzeggelijk een middel om een plaats te verwerven in de samenleving. De gehandicapte wordt reeds al te vaak anders bekeken en het feit dat

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

23 NOVEMBRE 2007

Proposition de loi visant à permettre un plus grand cumul entre les revenus professionnels de la personne handicapée et l'allocation d'intégration

(Déposée par Mmes Christiane Vienne et Sfia Bouarfa)

DÉVELOPPEMENTS

Idéalement, les taux d'activité, d'emploi et de chômage des personnes handicapées devraient être équivalents à ceux des personnes non-handicapées. Dans un souci de non-discrimination, il faut viser les mêmes objectifs de taux d'emploi. Il faut donc s'atteler à réduire l'écart actuel entre la situation d'emploi de la population en situation de handicap et celle qui ne l'est pas.

Car travailler, obtenir chaque mois un salaire en contrepartie d'un effort fourni, mener une vie sociale, amoureuse, familiale au même titre que tout autre citoyen, est plus qu'un souhait, c'est un droit de la personne handicapée. Et pour les pouvoirs publics comme pour la société, c'est un vrai défi à relever.

De plus, si l'on part du principe que le marché du travail, l'entreprise donc, a un rôle social à jouer, il se joue en partie sur l'insertion citoyenne de tous et donc évidemment des personnes handicapées. Il ne s'agit certainement pas de se donner bonne ou mauvaise conscience mais en dehors de finalités telles que la production, la réussite et la création de richesses, l'entreprise a aussi un objet social fondamental qu'elle doit respecter.

Parallèlement, l'activité professionnelle est un moyen indéniable pour la personne handicapée de se faire une place dans la société. Déjà trop souvent regardée différemment, cette mise à l'écart peut être

hij buiten spel wordt gezet, kan zwaar wegen. Voor een samenleving als de onze is het dus normaal dat aan die mensen dezelfde kansen worden geboden om financieel onafhankelijk te worden door arbeid en op dezelfde manier als de valide burgers deel te nemen aan en bij te dragen tot het sociaal en economisch leven van de samenleving.

De arbeidsmarkt heeft weliswaar geleidelijk een plaats ingeruimd voor mensen met een handicap, maar toch bedraagt hun arbeidsparticipatie slechts 30 %, terwijl het Europese gemiddelde 39 % is. Die arbeidsparticipatie ligt aanzienlijk lager dan die van de validen, terwijl de werkloosheidsgraad onder de mensen met een handicap nog steeds boven het nationale gemiddelde ligt. Ons land, onze samenleving, onze ondernemingen hebben dus ontegenzeggelijk een achterstand wat de inschakeling van mensen met een handicap in het beroepsleven betreft.

Hoe kan die situatie worden verklaard ?

Tal van werkgevers deinzen er nog altijd voor terug personen met een handicap in dienst te nemen : zij vrezen voor een dalende productiviteit, voor moeilijkheden bij de aanpassing van de werkplek van de mindervalide werknemer, ze vinden dat de quota bij de overheid al te zelden in acht worden genomen enzovoort. Maar evengoed moet melding worden gemaakt van de zeer reële moeilijkheden waarmee de gehandicapten zelf te kampen hebben om uit het systeem van de uitkeringen te ontsnappen. Dat is te wijten aan wat men de werkloosheidsvallen noemt.

Vandaag wordt het bedrag van de integratietegemoetkoming van een persoon met een handicap berekend op grond van eensdeels zijn beroepsinkomen en anderdeels het inkomen van de persoon met wie hij of zij een huishouden vormt. Een deel van het beroepsinkomen van de persoon met een handicap is echter vrijgesteld ten belope van 16 354,13 euro (1), en de helft van het inkomen dat boven dat maximum ligt, wordt afgetrokken van de integratietegemoetkoming. Met andere woorden, als iemand met een handicap een betrekking aanvaardt waarvan de bezoldiging meer dan 1 362,84 euro (2) per maand bedraagt, zal het bedrag van de integratietegemoetkoming worden verlaagd met de helft van het inkomen dat boven het voormelde bedrag ligt.

Die regeling zou kunnen worden verantwoord in het raam van een inkomensvervangende tegemoetkoming. Dat het inkomen in aanmerking wordt genomen, spoort immers met de huidige strekking van de regeling inzake maatschappelijke integratie (een niet contributieve uitkering), die zich aldus onderscheidt van het systeem van de sociale verzekering. De problematiek van de integratietegemoetkoming is,

(1) Dit wil zeggen 18 785 euro voor 2006.

(2) Dit wil zeggen 1 565 euro.

lourde à supporter. Il est donc normal, pour une société comme la nôtre, de garantir à ces personnes une chance égale d'acquérir leur autonomie financière par le travail et de participer et contribuer au même titre que tous les citoyens valides à la vie sociale et économique de la société.

Il est vrai que le marché du travail a progressivement commencé à faire une place aux personnes handicapées. Cependant leur taux d'emploi en Belgique n'est que de 30 % contre une moyenne européenne de 39 %. Ce taux d'emploi est nettement plus faible que celui de la population valide alors que le taux de chômage des personnes en situation de handicap est toujours plus élevé que la moyenne nationale. Notre pays, notre société, nos entreprises accusent donc un retard indéniable quant à l'insertion dans le monde professionnel des personnes handicapées.

Comment expliquer cette situation ?

Certes, l'emploi de personnes handicapées continue parfois à faire peur à nombre d'employeurs : crainte d'une baisse de la productivité, de difficultés à aménager l'espace de travail de l'employé présentant une invalidité, quotas dans la fonction publique trop rarement respectés, ... mais il faut également mentionner les difficultés bien réelles que rencontrent les personnes handicapées elles-mêmes pour sortir du système des allocations et ce en raison de ce que l'on nomme les pièges à l'emploi.

Actuellement, le montant de l'allocation d'intégration d'une personne handicapée est calculé en tenant compte d'une part des revenus professionnels de cette personne et, d'autre part, des revenus de la personne qui compose son ménage. Une partie des revenus professionnels de la personne handicapée est toutefois immunisée à hauteur de 16 354,13 euros (1) et la moitié des revenus dépassant ce plafond est déduite de l'allocation d'intégration. Autrement dit, si une personne handicapée accepte un emploi rémunéré à plus de 1 362,84 euros (2) par mois, elle verra obligatoirement son montant d'allocation réduit de la moitié des revenus qui dépasseront le plafond susmentionné.

Ce système pourrait se justifier dans le cadre d'une allocation de remplacement de revenu. En effet, la prise en considération des revenus fait partie de l'esprit actuel du régime d'intégration sociale (allocation non-contributive) qui se différencie ainsi du système de l'assurance sociale. Cependant, la problématique de l'allocation d'intégration est, de par son objectif, de nature différente à celle de l'allocation de remplace-

(1) Soit 18 785 euros en chiffre de 2006.

(2) Soit 1 565 euros.

door het doel dat ze nastreeft, van een andere aard dan die van de inkomensvervangende tegemoetkoming. Die laatste is namelijk bedoeld om ervoor te zorgen dat iemand wiens verdienvermogen verminderd is als gevolg van zijn handicap bestaanszekerheid heeft, terwijl de integratietegemoetkoming tot doel heeft de bijkomende kosten te dekken die de handicap met zich brengt. Die kosten blijven dus noodzakelijkerwijs bestaan, ongeacht het inkomen en de gezinssituatie van de persoon met een handicap.

Het echte probleem is het bedrag van de bovengrens van het beroepsinkomen van de persoon met een handicap dat werd bepaald als berekeningsgrondslag voor de integratietegemoetkoming. Vastgesteld moet immers worden dat die 18 785 euro veel lager ligt dan het nationaal gemiddeld loon van 32 436 euro (1).

Daarom kan men zich terecht afvragen of iemand met een handicap er wel belang bij heeft een baan te hebben die kan leiden tot het volledige verlies van de financiële middelen die onontbeerlijk zijn om de kosten te dekken die zijn zelfredzaamheidsverlies met zich brengen. Het thans vastgestelde maximumbedrag leidt dus tot een fenomeen dat bekend staat als de werkloosheidsval.

Hoe kan de overheid dan bevorderen dat mensen met een handicap een baan zoeken en hebben, en hoe kunnen die mensen tegelijkertijd die doelstelling van inschakeling verwezenlijken zonder dat het middel daartoe (met name de arbeid) ze financieel bestraft?

Zijn mensen met een handicap gedoemd alleen slecht betaalde banen te zoeken en te aanvaarden, waarbij het voormelde maximumbedrag liefst niet wordt overschreden? In tegenstelling tot de validen, zouden zij er dan naar streven vooral geen loonbedrag proberen te bereiken dat gelijk is aan of hoger ligt dan dat van het nationaal gemiddeld loon!

De indieners van dit wetsvoorstel wijzen op die ongerijmdheid en zijn daarom van oordeel dat dit kennelijk te lage en dus contraproductieve maximumbedrag dringend moet worden opgetrokken. Mensen met een handicap ontmoedigen te werken en zich dus te integreren in de samenleving, in de arbeidswereld, financiële onafhankelijkheid te zoeken, zich persoonlijk te ontplooiën enzovoort, het zijn kennelijk allemaal kwalijke gevolgen van de vigerende regeling. Daarom wordt voorgesteld het aanvaarden van een betrekking aan te moedigen door een uitgebreider cumulatieve van het beroepsinkomen van de persoon met een handicap en de integratietegemoetkoming toe te staan.

(1) Cijfer van de algemene directie Statistiek en Economische Informatie, 12 juli 2007.

ment de revenu qui vise à assurer une sécurité d'existence à la personne qui de par son handicap voit sa capacité de gain réduite, alors que l'allocation d'intégration vise elle à couvrir les frais supplémentaires occasionnés par un handicap. Ces frais subsistent donc forcément quels que soient les revenus et la situation familiale de la personne handicapée.

Le vrai problème est le montant du plafond concernant les revenus professionnels de la personne handicapée qui a été fixé comme base de calcul de l'allocation d'intégration. Force est effectivement de constater qu'en comparaison au salaire national moyen qui s'élève à 32 436 euros (1), ces 18 785 euros sont largement inférieurs.

De ce fait, il est légitime de s'interroger sur la pertinence pour une personne handicapée de chercher à vouloir occuper un emploi qui peut lui coûter une perte globale de ressources financières indispensables pour couvrir les frais liés à sa perte d'autonomie. Le plafond actuellement fixé entraîne donc un phénomène connu sous le nom de piège à l'emploi.

Comment les pouvoirs publics peuvent-ils donc encourager cette recherche et occupation d'emploi par les personnes en situation de handicap et comment ces dernières peuvent-elles à la fois atteindre cet objectif d'intégration tout en ne voyant pas leur moyen (le travail) pour y parvenir les pénaliser financièrement?

Les personnes handicapées sont-elles condamnées à ne viser et n'accepter que des emplois peu rémunérateurs, ne dépassant pas de préférence le plafond susmentionné? Leur objectif, contrairement à celui de la population valide serait alors de ne surtout pas prétendre à atteindre un montant de salaire approchant, égal ou supérieur à celui du salaire national moyen!

Relevant cette aberration, les auteurs de la présente proposition estiment qu'il est urgent de relever ce plafond décidément trop bas et donc contre-productif. Décourager les personnes handicapées à travailler et donc à s'intégrer à la société, au monde du travail, à rechercher une autonomie financière, à atteindre un épanouissement personnel, ... tout cela semble être les effets pervers du système actuel. Ainsi, il est proposé d'encourager la prise d'un emploi en autorisant un plus grand cumul entre le revenu professionnel d'une personne handicapée et l'allocation d'intégration.

(1) Chiffre de la direction générale des Statistiques et Information économique, 12 juillet 2007.

De indieners van dit wetsvoorstel stellen dan ook voor het momenteel toepasselijke maximumbedrag te verhogen tot dat van het nationaal gemiddeld loon. Door dit thans zo ontmoedigende maximumbedrag aanzienlijk op te trekken, zouden ten dele de doelstellingen worden bereikt die ertoe strekken personen met een handicap aan te moedigen een betrekking te aanvaarden, zodat de werkgelegenheidsgraad van de mindervaliden wordt verhoogd en daarbij tegelijkertijd de werkloosheidsvallen worden beperkt, die iemand die werkt in feite financieel bestraffen.

*
* *

Les auteurs de la présente proposition suggèrent donc de relever le plafond actuel en le fixant au niveau du salaire national moyen. Les objectifs visant à encourager la prise d'emploi des personnes handicapées et donc à relever le taux d'emploi de la population invalide tout en réduisant les risques de pièges à l'emploi où le travail tend finalement à pénaliser financièrement la personne seraient ainsi en partie atteints via le relèvement significatif de ce plafond si décourageant aujourd'hui.

Christiane VIENNE.
Sfia BOUARFA.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 9ter, § 3, van het koninklijk besluit van 6 juli 1987 betreffende de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming wordt vervangen door de volgende bepaling :

« § 3. Van het arbeidsinkomen worden de eerste 32 436 euro vrijgesteld, alsook de helft van het arbeidsinkomen dat meer bedraagt dan 32 436 euro. ».

Art. 3

Deze wet treedt in werking de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin zij in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

25 oktober 2007.

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 9ter, § 3, de l'arrêté royal du 6 juillet 1987 relatif à l'allocation de remplacement de revenus et à l'allocation d'intégration est remplacé par la disposition suivante :

« § 3. Du revenu du travail, les 32 436 premiers euros sont immunisés, ainsi que la moitié du revenu du travail qui dépasse ce montant »

Art. 3

La présente loi entre en vigueur le premier jour du mois suivant sa publication au *Moniteur belge*.

25 octobre 2007.

Christiane VIENNE.
Sfia BOUARFA.